

Kremenjak

Politički list za interese grada Šibenika i okolnih sela.

Kremenjak izlazi svaki četvrtak. Pretplatna cijena na godinu 3 Krune. Na po godinu Kruna 1.50 para. Pretplate i pisma šalju se uredništvu.
Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. Pojedini broj 4 pare (2 novč.)

Intenzivan život.

Prodjemo li ma i letimice kroz carstvo priča i basna, to ćemo opaziti da je onom sićušnom i neznatnom mravu svugdje dato prvo mjesto i on svugdje u svakoj literaturi igra glavnu ulogu u prozaičkim ili pjesničkim basnama. Što je pomoglo mravu da si je pribavio prvo mjesto? Ništa drugo već njegova ustrajnost i marljivost. Ove dvije sposobnosti, koje odlikuju mrava i koje ga čine primjerom, ne mogu se razlučiti, one ne mogu biti jedna bez druge, one se popunjuju.

Prodjemo li pako historijom čovječanstva, to ćemo opaziti, da se brzo razvio i sebi pribavio prvo mjesto onaj narod, koji je najintenzivnije radio oko svog bilo intelektualnog, bilo gospodarskog napredka. A opaziti ćemo i to da je svaki narod živ, zdrav i nepopustljiv u svojim narodnostnim, prosvjetnim i gospodarskim načelima, koji provodi intenzivan život. Takovu narodu ništa na put ne staje, sve on ruši ono, što bi eventualno moglo spriječiti njegov razvitak bilo u kojem pogledu. Naprotiv ćemo opaziti da su oni narodi propali, ili zakržjavili, koji su se podali lagodnom životu, životu mimom bezbrižnom — idiličkom. U tom nam je najboljim svjedokom veliko rimsko carstvo, koje, može se kazati, nije ni imalo granica, ali kad su se krepki i živavi rimljani podali mekoputnu životu i zapostavili svaki intenzivan rad, svako duševno i tjelesno jačanje, propalo je i nikada više uskrsnuo nije.

Život udoban, pun mira, kojemu se podajemo samo za to, jer ne ćemo ili nismo jaki i odlučni da pregnemo za velikim stvarima, život je nedostojan i pojedinca i naroda. Nitko se ne divi plašljivom i mirnom čovjeku, a lijenčinu svak mrzi. Svi svjetski socijologi bavili su se raznim uzrocima narodnog nazadka i propasti, pa su svi uvijek upirali prstom u lijenost, kao jednu od glavnih uzroka svakog narodnog zastoja na svim linijama. A da je ona uzrokom mnogom narodnom zlu i zlu pojedinca, najbolje nas o tom ubjedjuje veliki ruski romansijer Gončarov, koji je u svom djelu „Oblomov“ najbolje kazao do čega dovadja lijenost, ustvrdivši istodobno da je ona majka svih zala i svake nevolje.

Mi se naprotiv divimo čovjeku, koji u sebi utjelovljuje uspješno i čilo naprezanje; čovjeku koji ne čini zla svome bližnjemu, koji je uvijek spreman da pomogne prijatelju i da poleti na mezevo na obranu narodnih svećinja i prava. Nego takav čovjek treba da posjeduje sva ona muževna svojstva, koja su mu od potrebe, da u teškoj borbi života pobjedjuje. Teško je u borbi ne uspjeti, ali je još teže nikada ne pokušati da se uspije i dostigne žudjenu metu, u kojoj će se istom ostvariti sve ideje i svi snovi. U ovom životu mi do ničega ne dolazimo nego pomoću naprezanja, pomoću intenzivnog

rada, kao što nas u tom upućuje sitni mravac. Ni jedan čovjek ne može da je lišen nužde da radi, osim u onom slučaju, ako je ili on ili ako su njegovi predji prije njega radili, te im muka urodila plodovima, koje i on bere, a koji ga lišavaju svakog rada. Ali ako čovjek upotrebljuje onaj period života, u kojemu je potrebno da radi, kao doba lagodnog uživanja, živeći od dana na dan i ne misleći na svoju budućnost i narod kojemu pripada, onda takav čovjek pokazuje time da je on prosta zapreka samomu sebi, društvu kojeg je on članom, pa i istoj državi. Takav čovjek na štetu je svakom ljudskom udruženju i sličan je jednoj slomljenoj motki u kakovoj velikoj tvornici, koja zaustavlja brzo gibanje i kretanje svih onih drugih košesa, koje se jedno do drugoga niže i jedan drugoga tjera i poraže. Ovakav čovjek, koji ne će da radi i koji život žive prema onoj talijanskoj „dolce far niente“, ne će biti nikada sposoban da poduzme kakav ozbiljan posao pa bilo u njega i sredstava i sposobnosti. Naprotiv način njegova života u brzo će progutati sva ona sredstva, koja su uvjetom njegova obstanka, a sve sposobnosti koje je stekao nestati će ih ili će posvema zakršlaviti na isti način kao kakovo dijete, koje je prepušteno samomu sebi i kome je oduzet svaki uvjet dobra odgoja.

Na isti način zdrave države ne može biti nego ondje, gdje ljudi i žene, koji su dionicima i članovima te države žive zdravo, trjezmeno, čuvajući se svega onoga što se kosi svim zahtjevima i zakonima normalnog života i intenzivnog rada. Zdrava je država ondje, gdje su ljudi i žene odlučni te su uvijek spremni na rad, na svaki težki rad ili da polete u boj, u sveti boj. Još je zdrava država ondje, gdje se djeca uče, da sve zapreke i napasti, koje susretaju na putu života, da im se suprotstave; nikako pako da te klipove pod nogama zdrava života mučke mimoilaze ili čak i izbjegavaju, već da ruše i snažnom desnicom lome sve ono što je nezdravo, trulo, bolesno, sve ono, što bi pogubno djelovalo na razvoj trjezmenog života. Istom u takovom ambijentu i u takovim prilikama odnjhati će narod čelika značajeve i kristalne karaktere, koji će smatrati svaki intenzivan rad uvjetom i zalogom bolje budućnosti kako pojedinca tako i naroda, koji će istupati na polje rada najdubljem vjerom, jedino u onog čovjeka, koji radi i koji se pouzdaje najprije u sebe i u svoju snagu, a zatim u snagu bližnjega svoga. Povjest, kao učiteljica života, u tom nam je najboljim svjedokom i nama je dosta da pročitamo povjest starih Grka, naoseb Spartanaca i Atenjana, a da se podpunoma uvjerimo da država počiva na narodnoj volji i ako je ta volja spremna na svaki intenzivan rad, ako je čvrsta, nepokolebiva i žilava, da su i temelji te države tvrdji i stalniji od samonikle i nepomične gorske klisure, preko koje će jurnuti tisuću gromova i orkana, a ona će ostati i porugljivim smiješkom odzvanjati.

I za to je uprav sretan onaj narod kojemu je povjest slavna, ispisana i krvlju i zlatnim pismenima, jer je puno bolje, poučnije i odgojnije kušati velike stvari i velike uspjehe, nego stajati u redu onih malih slabih duhova bez volje, svakog pregnuća, svakih plemenitih podviga, jer takovi duhovi niti odviše trpe, niti odviše uživaju, jer se kreću u mrtvom ambijentu, kano golo granje u sivoj monotonij jesenskoj magli — mrtvi i bezćutni bez velikih pokušaja, poduzeća, pobjeda i — porazâ.

Svaki onaj narod, koji nije kadar poduzeti takova sredstva pa da podje naprijed orijaškim korakom, koji nije kadar da krene u boj za slobodu domaje svoje i njenih prava, takav narod nije sposoban da zauzme mjesto medju velikim narodima, niti će on ikada do toga doći da će se moći ubrojiti u kulturne i gospodarski bogate, zdrave i samostalne narode. Takav narod ne može da razumije onu poznatu istinu, da ona velika i silna misao, koja ih je k sebi zvala svojim magičnim sjajem i koja raspiruje u ljudskom srcu neobuzdane želje za napretkom i slobodom, ta ista misao svojim veličanstvom posvećuje i pozlaćuje sve one žrtve, koje su se za nju borile i u borbi pale, koje su za sobom ostavile mrtve i kamene lešine, ali za to žive intenzivne ideje, prožete znojem poštenog rada, a koje će se kasnije kondensirati u snažni i jaki impuls, da ovaj kasnije bude duša svakog narodnog pokreta, poduzeća i t. d. (Slijedi).

DOPISI.

Žirije.

„Hrvatska Rieč“ piše da se je u Žirijama brzjav otvorio zaslugom D.ra Dulibića, a to nije istina.

Brzjav se otvorio zaslugom ili bolje potrebom c. k. ratne mornarice i zapovjednika Montecucola. Zašto dakle lagati a nereći istinu? Ta prošli su izbori!

*

Skradin.

Skradinski Clown. famozni fra Gerundio uvijek igra, uvijek lakrdija. Odšuljao se diligencom po'ajno u Zadar i tamo za 4 dana obijao razne aule (Krsteljev i Drinkovićev Hrvat), da prašinom prikrije svoje obične bezočne laži. Donio kao obično punu vreću novosti. Ne zna čovjek bi li sažaljivao ludjaka, ili mu se š'o više smijao i pleskao. Dragi Gerundio, drugčijeg je nosa bio pokojni Mrkica i nije imao oko sebe ljude a la učitelj Kristić, koji je u Gačelezima bio pripravan izljubiti Corubola i poslat opata Kragića k vragu, prijatelju njegovom. Ipak presv. biskup sveg tog ne vidi, jer kažu, da je osvjeđen, da je Clown žrtva hrišćanskog progona i osobnih neprijatelja. Blago katoličkoj crkvi kod ovakvih zatočnika!

Uzaludne su sve laži i izvraćanja fra Gerundijeva i njegove kukavne družbe; občina, sa svim lugarim, poljarim, rondarim, glavaram, nadšumarim, občinskim pisarim sa mapom u ruci i zastrašivanjem, uza sve Vodičke agitatore, uza sve obhode prijatelja Ciconje u ime sv. kat. vjere, uzprkos zastrašivanju da će Iljadica katolički puk pohrišćaniti, nije mogla skupiti ni polovicu glasova. Strašan poraz prama glupoj obsjeni kukavne družbe, da ona ipak nekog zastupa! Pozivljemo pak kukavnu družbu da javno dokaže, da su autonomaši i koji glasovali za Iljadicu, a mi ćemo do potrebe kukavnoj družbi laž u grlo sasuti i dokazati imenima odnosnih izbornika, da je između glasova predanih za Dulibića

bila $\frac{1}{4}$ Srba, a medju glasovim predatim za Iljadicu skoro $\frac{1}{2}$ ovokotarskih Hrvata. A što bi bilo, da ne bude sv. vjere bilo po sriedi? (Pavle Roca i Niko Markoč sve to dobro znadu). Kukavna družba, koja je uništila i razrovala naše mjesto, ne će da odstupi milom, al odstupit će sramotno i silom!

RAZNE VIJESTI.

U eri štrajkova. Nazad par dana veliko mnoštvo radnika u tvornici „Sufida“ u Crnici (u Šibeniku) dalo se u štrajk, jer uprava iste nije htjela da udovolji nekim njihovim zahtjevima, koje su svojim principalima predložili. Zahtjevali su naime da im se povisi plaća, navodjajući to, da je radnja vrlo tegotna. Štrajk traje ima već 6 dana i dok ovo pišemo, radnici još ne preuzeše posao. Ovo je lijepa prigoda da se šibenski radnici organiziraju i stisnu čvršće jedan uz drugoga. Organizacije su uvijek pomogle radničkom staležu.

I trhonoše, koji su zabavljeni ukrcanjem i iskrcavanjem na parobrodima „Ungaro-Croate“ dadoše se ovih dana u štrajk, pitajući povišicu plate. Posredovalo je i lučko poglavarstvo, pa jer je jedan parobrod spomenutog društva ostao u luci nekoliko sati krcat robe htio da proslijedi, želji štrajkaša bijaše udovoljeno. — Na to su preuzeli radnju i iskrcaše parobrod.

*

U prošlu nedilju dalo je mjesno Filarmonično Društvo koncerat na kome gostovaše g.ica E. Mazzoleni i gosp. Dr. Bugatto. Kazalište je bilo prepuno najotmenije publike bez razlike stranaka. Niti previsoke cijene, kojima se mora zamjeriti kao nerazložitim, nijesu mogle uplivati a da se kazalište nenapuni onako krasnim brojem slušateljstva. Privlačivost za publiku bila je g.ica E. Mazzoleni, koja je htjela da pruži malo umjetničkog užitka svojim sugradjanima u svom rodnom gradu, u koji se povratila ovih dana poslije pobranih uspjeha u pitomjoj Italiji.

Mi smo od srca harni našoj vrijednoj sugradjanki za užitak, što nam ga je prošle nedilje pružila. Radi malog prostora našeg lista, mi ćemo naš sud zbiti. Staza, kojom stupa g.ice Ester, stazom je prave umjetnice po njenim sposobnostima, uprav vrlinama i po njenom samom nastojanju, kojim ona sa svoje strane nastoji, da one darove, kojima ju je obdarila priroda u glasu i talentu, razvije do onog stupnja usavršavanja u umjeću na kom će joj kompetentni svijet izreći priznanje gotove i prave umjetnice. G.ica Mazzoleni ima glas veoma opsežan i izjednačen, sonorant, mek i ljubak u svim pozicijama, a ugodna mekoća glasa neprestaje niti u onim visokim notama, gdje obično nastaje akutnost slična skriku, koja je ponajviše neugodno suha. Glas joj je jak i krepak i ona njime potpuno gospodari i njime ravna prema zahtjevima kompozitora i naravi kompozicije, te umije izvesti takova piana i sotto voce, koja su upravo slatka, a zvuče potpuno jasno sa nepromijenjenim istim timbrom što ga glas ima kad je u punom jeku. U tom pogledu osvojila je publiku u duetu iz Traviate. Krasnu svjedočbu izvježbanosti glasa pokazala je u visokim tonovima, kad je od lijepog i jasnog pianissimo kreširala u fortissimo zamjernom lakoćom i jednakošću, da se nije nigdje moglo opaziti ni napora, ni lomljenja glasa, niti kakovih izvještačenih falseta. Jednostavno: g.ica je gospodaricom glasa, koji odaje talijansku školu „il bel canto“. Temperamenta ni čutstva nefali g.ici. samo nam je žao da smo je slušali jedino

u arioznim stvarima, te bismo se radovali radi potpune slike kad bismo ju mogli čuti u jednoj cijeloj operi, gdje se redaju sve glazbene nijanse i ariozne i dramatične, lirične i eroične.

Gosp. Bugatto nesmiye biti cijenjen sa istog stanovišta. On je diletant i kao diletanta možemo ga pohvaliti, al parac nemože njoj nikako biti. Šumanovi „Granatieri“ pak zahtijevaju jači i krepči glas. S toga gledišta moramo pohvaliti i zborove; soprani su jaki i medju ostalim glasovima najbolji.

Harni g.ici Mazzoleni, mi joj čestitamo na uspjehu i napretku, a što bismo željeli da nam se neodbije, to je, da bi g.ica Mazzoleni kao kći ovoga grada, gdje živu i Hrvati, udovoljila i našem hrv. ponosu pak umetnula drugi put u program štogod i hrvatskoga. A imamo lijepih stvari i baš od naših zemljaka.

*

Umoljavamo gg. nakladnike i auktoze da nam svoja izdanja i djela šalju na ogled. Mi ćemo svako primljeno djelo u našem listu oglasiti a bude li vrijedno i na nj se osvrnuti u posebnoj rubrici, koju ćemo marno njegovati. Osvrćati ćemo se koli na književna, politička i gospodarska, toli i na primljena glazbena djela, jer za to imamo strukovnjaka, koji stoji u odnošaju s našim listom. —

*

Pouzdanica. Jedan ovomjesni učitelj, da se pokaže lealnim prama nadzorniku Sinčiću, pokrenuo je „vrlo zgodnu“ misao, da svi učiteji šibensko-kninskog kotara podpišu pouzdanicu gosp. Sinčiću i da se time dokaže neistinitost pisanja „Kremenjaka“. Hoće li se ta američanska misao oživotvoriti, ne znamo, ali smo više nego uvjereni, da bi taj posao bio nadzorniku Sinčiću pravi Sizifov trud. Na ovo ćemo se osvrnuti u dođućem broju i to će biti kao epilog naše „hajke“ nadzorn. Sinčića.

*

„**Novi List**“, kome je nazad par dana austrijska vlada oduzela post-debit, kako smo to javili u prošlome broju, promjenio je ime u „Riečki novi list“. Buduć je ovom novom listu urednik gosp. Frano Supilo, to će listu ostati isti program. Ovo nas je vrlo obradovalo a mislimo da su se pokrenućem „Riečkog novog lista“ obveselili svi rodoljubi diljem Dalmacije, jer je „Novi list“ bio vrlo obljubljen.

Književnost.

„**Mučenica**“. U podlistku „Novog lista“ izašao je roman iz ženskog svijeta pod naslovom „Mučenica“. — U koliko smo opazili, roman je pravi i vjerni odraz naših dana, a zanajviše nam je dalo u oči to, što se za nj vrlo zanimao ženski spol. Za to bi poželjno bilo da auktor, koji se krije pod pseudonimom sakupi to u jednu knjigu i dade na svjetlo. Time bi se udovoljilo želji velikog broja čitatelja obaju spolova, koji su se, dok je roman još u podlistku izlazio za nj vrlo interesovali. — Mislimo da će ovaj predlog uvažiti gosp. pisac, a onda ćemo se potanje osvrnuti na vrijednost i važnost njegove „Mučenice“.

*

Zakoni o hrvatsko-ugarskoj nagodbi. — Pod ovim naslovom napisao je d.r Ivan pl. Bojničić zakone u kritičnom i sasma potpunom izdanju o nagodbi, poprativši ih bilješkama, te tačnom oznakom svih razlika mađarskog i hrvatskog originala. Priručno ovo izdanje dolazi nam u najbolji čas, kao pravi „vade mecum“, usred oprečnih i sudbonosnih političkih mnijenja i interpretacija. Ko se dakle želi upoznati zakonima, ustanovljenim izme-

dju Hrvata i Mađara iz god. 1868 neka nabavi ovu knjigu. Naručuje se u knjižari M. Breyera, u Zagrebu (Ilica br. 29) uz vrlo nisku cijenu od 60 helera.

„**Domaće Ognjište**“. Primili smo 9. svesku ovog lijepog lista sa slijedećim bogatim sadržajem: Božo Lovrić: „Impromptu“ (Pjesme; nastavak). A. Novotny: „Gospodjica Alba“. M. Sabić: „S ma'og okna kuće tamne“..... (Pjesma). M. P.: „Žensko izborno pravo u Engleskoj“. M. A.: „Ne vežite mi“..... (Pjesma). M. Š.: „Charles Darwin“. Hermina Berkić: „Don Giovanni“.... (Pjesma). M. P.: „O uredjenju učiteljskih plaća“, Slava Vinski: „Tiho sniva malo selo“... (Pjesma). Adam Kostelić: „Rastrgane slike“. Mirko Jurkić: „Kročili smo“... (Pjesma). Udruga učiteljica kraljevine Hrvatske i Slavonije. Tu i tamo: Bilješke. Prilog za ručni rad. Modni prilog. —

„UNIVERSALE“

OPĆA PUČKA OSJEGURAVAJUĆA DRUŽBA NA ŽIVOTU

U BEČU. ———

PRIMA OSJEGURACIJE SA I BEZ LIJEČNIČKE VISITE ZA MALE I VELIKE SVOTE:

Osjeguranje glavnice za slučaj doživljenja i smrti. — Osjeguranja miraza. — Osjeguranja životnih renta. — Osjeguranja mirovina, nemoćnina, udovnina i odgojnina. — Pučka osjeguranja na male glavnice za djecu i dorasle. —

Predstavnik za Dalmaciju: **Jerko Dorbić, Split.**

Primaju se mjestni agenti uz vrlo povoljne uvjete. Za informacije, obratiti se na JERKO DORBIĆ, SPLIT (Dobri)

Agent za Šibenik i okolice: **J. Marenzi, Šibenik.**

Javljam P. N. Obćinstvu da sam do koji dan naumio otvoriti u ovom gradu **uz moj dućan** — na kraju glavne ulice kod kazališta —

KROJAČNICU ———
= I SKLADIŠTE ROBE

za muška odjeća.

Jamčim za dobre vrsti robe, za elegantan ———
kroj, kao i za tačnu izradbu ———

————— **CIENE UMJERENE** ———

LUIGI PALADINO — ŠIBENIK.

SINGER**ŠIVAČI
STROJEVI**za sve moguće svrhe,
ne samo za industrialnu uporabu, već i za svako šivo u
kućnoj ekonomiji, mogu se dobivati jedino kod nasTrebapaziti da
se strojevi doba-
ve samo iz naših
dućana.Svi se naši du-
ćani razpozna-
vaju po ovome
znaku**SINGER i Dr. Anon. Druž. u šivačim strojevima.**
Sklad. i predstavnik u Šibeniku **Karlo Bamberger**, Glav. ul.**PRVA TVORNICA LEDA U ŠIBENIKU
POMOĆU ELEKTRIČNE SNAGE.**Led prve vrsti tvrd kristaliziran i trajan.
Puntigamsko pivo iz prve tvornice piva u
GRACUGlavno skladište piva uzorno uređeno
u leduVlastiti proizvod šifonâ i pasaretâ svake
vrsteStûpe za sukno pomoću električne snage.
Najljepše uređene i dugom radjom
prokušane----- Mnogo se preporučuje
PAŠKO RORA - Šibenik -----**HOTEL KRKA - ŠIBENIK**Gostiona prvog reda. — Blizu morske obale i prista-
ništa. — Spavaće sobe sa pokućstvom u modernom
— stilu. — Tople i hladne kupelji sa douche —

** RESTAURANT SA KUHINJOM PO DOMAĆU **

Cijene umjereneU velikoj odijeljenoj dvorani preuzimlje svaku službu
kao za ručke, dinere, vjenčanja i t. d. sa bogatim
— jestvenikom —

== VELIKA TERASA POGLEDOM NA MORE ==

Vlastnik: **FRANE CRLJENKO**Naslov brzjava: **HOTEL KRKA - Šibenik.****Nikola Bomman - Šibenik**Limarska radnja. Prodaja kuhinskog posudja. Kupaonice
od zinka svake veličine. Svijetionici na acetilen za ribare.
Velika zaliha električnih aparata, Postavlja telefone, električ-
na zvonca i munjovode. Preuzimlje izradbe natpisa iz drveta
i majolike svake veličine i boje. Prodaja slatkog ugljena.

NAGRADJENI FOTOGRAFSKI ATELIER

Gresta Anelli**ŠIBENIK**Izvršuje radnje svake vrste i sva-
ke veličine: povećanja reproduk-
cije umanjenja, krajeve, skupove
(grupe) i platinotipije.Fotografava po želji privatnika
i u stanu.Njegov atel'ier providjen je naj-
novijim fotografskim spravama,
čime se jamči savršen i trajni
snimak.

Nagradjen na izložbi u Milanu 1906.

Ivan Rude -- ŠIBENIK

----- Glavna Ulica -----

Veliki izbor ilustrovanih razglednica
Papirnice, Pisarnički predmeti
Školske knjige
Igračke, galanterijske sitničarije, predmeti iz terakote
i k n -skog srebra, Parfumerija i t. d. itd.**G. B. Barbarić - Šibenik**

akademički slikar i decorateur

PREUZIMLJE RAZNOVRSTNO SLIKANJE,
KAO: SOBÂ, CRKAVA, DVORANÂ
I DRUGIH PROSTORIJÂ.

IZRADJUJE RAZNA SLIKANJA NA ULJE

ODLIKUJE SE KAO MASTILAC
(Verniciatore) TE IZRADJUJE OSOBITOM
VJEŠTINOM PRIVIDNO DRVO I MRAMOR

CIENE UMJERENE